

روزنامه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی صبح ایران • صاحب امتیاز و مدیرمسئول: مهدی رحمانیان
نشانی: میدان فاطمی، خیابان بهرام مصیری، پلاک ۲۲ • تلفن: ۵۴ و ۸۸۹۳۲۷۰ •
نمبر: ۸۸۹۲۵۶۷ •
تلفن آگهی‌ها: ۸۶۰۳۶۱۱۹ •
تلفن امور مشترکین: ۸۸۹۰۳۵۴۸ •
توزیع: شرکت پیام‌سان سبز
تلفن: ۶۶۲۸۷۳۴۴ •
چاپ: مصیم
تلفن: ۴۴۵۳۳۷۲۵

www.sharghdaily.ir

شنبه ۵ آذر ۱۴۰۱ • ۱ جمادی‌الاول ۱۴۴۴ • ۲۶ نوامبر ۲۰۲۲ • سال بیستم • شماره ۴۴۳۰ • ۱۲ صفحه
اذان ظهر تهران ۱۱:۵۲ • اذان مغرب ۱۷:۱۲
اذان صبح فردا ۵:۲۳ • طلوع آفتاب ۶:۵۲

شرق

دیالوگ روز

شید-ا کمال تبریزی - ۱۳۷۷

فرهاد هرندی (پارسا پیروزفر): آن هنگام که عطر بهار نارنج در آن کلام مقدس پیچید.

من تو را از پشت چشمان بسته‌ام دیدم.

خوبی‌های تو را، و لطف تو را!

بهار نارنج را به نسیم بسیار

و اگر خواسته‌ام را خواستی

کتاب را به نشانه عهدی میان ما بردار وگرنه بماند...

یادداشت

ممنوع‌الخروجی به عنوان «مجازات» توهین است

معین شرقی

مشاور حقوقی

این روزها در فضای ملتهب اعتراضات دانشجویی و مردمی در کشور، بازهم شاهد تصمیمی عاجل و احساسی از سوی نمایندگان مجلس بودیم. نمایندگان مجلسی که در طول تاریخ تشکیل این دوره از آن، دغدغه‌هایی مانند داشتن خودروی دنبالاس، پرتاب توپ اهمال و تقصیر در زمین دولت قبلی، تلاش برای تصویب طرح صیانت از فضای مجازی، تقاضای قصاص معترضین به اتهام محاربه و... را در کارنامه خود دارند؛ این‌بار به جای کاهش تنش و تدبیر و مدیریت فضای ملتهب اعتراضات دانشگاهی از تدوین طرحی تحت عنوان مجازات دانشجویان به‌اصطلاح هنجارشکن خبر دادند.

براساس اخبار منتشره طرحی موسوم به مجازات دانشجویان هنجارشکن در دانشگاه در دست تدوین و بررسی است که مطابق آن چنانچه دانشجویان در طول دوره تحصیل نظامات و مقررات حضور در دانشگاه را از حیث اعتراضات دانشجویی رعایت نکنند، محکوم به پرداخت جزای نقدی و ممنوع‌الخروجی تا میزان ۱۰ سال شوند. درحال‌حاضر و بر اساس نظم حقوقی کنونی کشور، در قوانین مختلفی ممنوع‌الخروجی پیش‌بینی شده است.

به‌طورکلی و شایع در قوانین کیفری چهار حالت ممنوع‌الخروجی متصور است. در حالتی داسرا به‌منظور دسترسی به متهم و جلوگیری از فرار وی از کشور مبادرت به صدور دستور ممنوع‌الخروجی می‌کند و در حالتی دیگر، منع خروج فرد از کشور در قالب قرارهای نظارت قضائی و پس از حضور متهم در مرجع قضائی و تفهیم اتهام به او صورت می‌گیرد که در هر دو این موارد، مدت اعتبار دستور یا قرار صادره شش‌ماهه و قابل‌تمدید است.

از طرفی قانون‌گذار اجازه ممنوع‌الخروج‌کردن شخصی را که براساس حکم قطعی کیفری محکوم شده است برای اجرای حکم براساس ضوابط در مرحله اجرای احکام کیفری پیش‌بینی کرده است. درباره ممنوع‌الخروجی به‌عنوان مجازات تکمیلی نیز قانون مجازات اسلامی حالتی را در نظر گرفته است که در مواردی که خروج شخصی از کشور مخالف منافع و شئون قانونی و شرعی باشد نیز امکان ممنوع‌الخروجی بزهکاران به مدت مشخص وجود دارد. مثلاً شخصی که خارج از کشور اقدام به تددی‌گری یا سرقت می‌کند و به پیرونده وی در کشور رسیدگی شده، قاضی می‌تواند به‌عنوان مجازات تکمیلی در کنار مجازات اصلی او را از آزادی تردد منع کند.

همچنین در مورد تجار نیز براساس ماده ۱۷ قانون گذرنامه دولت می‌تواند از صدور گذرنامه و خروج بدهکاران قطعی مالیاتی و اجرای دادگستری و ثبت اسناد و متخلفین از انجام تعهدات ارزی طبق ضوابط و مقرراتی که در آیین‌نامه تعیین می‌شود، جلوگیری کند. یا در قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی نیز با جمع شرایطی برای وصول محکوم به امکان ممنوع‌الخروجی محکوم‌علیه مالی پیش‌بینی شده است.

اما نسبت به آنچه تاکنون گفته شد، در هیچ موردی از ممنوع‌الخروجی به‌عنوان مجازات استفاده نشده است و صرفاً در یک مورد خاص که به‌عنوان مجازات تکمیلی بود، قاضی باید با توجه به نیاز به کاهش آتار زیانبار اقدامات فرد بزهکار بنا بر نوع جرم ارتکابی و ظن تکرار آن که شئون ایران و ایرانی را در جامعه بین‌الملل تحت‌الشعاع قرار می‌دهد، از ممنوع‌الخروجی به‌عنوان مجازات تکمیلی که اختیاری نیز هست، استفاده کند (نه مجازات اصلی).

طرح فعلی نمایندگان مجلس درباره ممنوع‌الخروجی دانشجویان هنجارشکن، نوعی توهین به سکانین کشور و اتباع ایرانی است. چیزی که مخاطب این موضوع با شنیدن آن به ذهنش متبادر می‌شود، آن است که فضای سکونت در کشور آن‌قدر غیراستاندار است که از ممنوعیت خروج اتباع آن به‌عنوان مجازات یاد می‌شود.

توالی فاسد این طرح در صورت تصویب هم برایند داخلی دارد و هم برایند خارجی. برایند داخلی آن گسترده‌شدن فضای نفرت و ایجاد واژه‌ام از بیان انتقادات دانشگاهی و دانشجویی است که اساساً و منطقاً در اداره کشور بسیار مؤثر و کارساز است برایند خارجی آن نیز کاملاً هوبدست؛ تصور کنید به شخص خارجی که قصد همکاری اقتصادی و سرمایه‌گذاری در ایران را دارد، بگوییم بر مبنای قوانین موضوعه کشور، ممنوع‌الخروجی اتباع ایرانی نوعی مجازات تلقی می‌شود، نتیجه کار مشخص است.

آنچه در این یادداشت می‌خوانید، رؤیا یا آرزوی کسانی است که تهران را آباد می‌خواهند؛ رؤیای نجات باغ گیاه‌شناسی تهران مهم‌ترین گنجینه باقی‌مانده تنوع زیستی شهر تهران از ویرانی.

در باب اهمیت این باغ، دکتر حسین آخانی، استاد گیاه‌شناسی دانشگاه تهران، می‌گوید «طبق آمار جهانی، سهم ایران از سه‌هزارو ۶۶۴ باغ گیاه‌شناسی، فقط چهار باغ است. مهم‌ترین آنها هم باغی است که اسکندر فیروز ۵۴ سال پیش در غرب تهران و خارج از محدوده شهر احداث کرد» تا از گزند و آسیب مجاورت با ساخت‌وسازها و آلودگی‌های شهری در امان باشد. هرچند هم‌اکنون این مهم‌ترین باغ گیاه‌شناسی ایران با چهار هزار گونه گیاهی، ازجمله بخش زیادی از گیاهان بومی منحصر‌به‌فرد ایران‌زمین، به ناچار در مجاورت بافت‌های شهری منطقه ۲۲ تهران واقع شده است. اما فاجعه بزرگ پروژه ساخت ۲۲ طبقه (یا به قولی ۲۷ طبقه) در شمال آن است که باغ را تهدید به نابودی می‌کند. درست خواندید؛ ۲۲ برج ۳۸ یا ۲۷ زیاد فرق نمی‌کند!

چگونه شهرداری تهران چنین مجوزی را صادر کرده است؟ مجوزی که به صورت دستی صادر شده و خلاف قانون و شهرسازی است. هنوز بعد از یک سال پیگیری کسی به این پرسش روشن و ساده جواب نداده است. سال گذشته که خبر این ساخت‌وساز ویرانگر آن‌هم در بالادست باغ همه‌جا پیچید، محمد درویش، فعال محیط زیست گفت: «در تهرانی که هم‌اکنون هم آب ندارد و با دزدیدن آب کرج، طالقان، لار و امل دارد زندگی می‌کند، چگونه می‌خواهید ۲۲ برج ۲۷ طبقه جدید بسازید؟». واقعیت این‌ست که هم‌اکنون صدها برج در منطقه ۲۲ قدم علم کرده‌اند. درحالی‌که بنا بر توصیه طراحان طرح جامع تهران بنا بود هیچ بار مسکونی‌ای به این منطقه افزوده نشود و زمین‌های نسبتاً بکر آن به کاربری‌های شهری و فراشهری و بین‌المللی برای حوزه‌های تفریحی و ورزشی مشابه مجموعه استادیوم آزادی و نیز تجاری و خدماتی اختصاص یابد. علاوه بر این به گفته دکتر محمد متینی‌زاده، محدوده باغ ثبت ملی است و حریم ۵۰۰متری دارد. این باغ پهنه محیط‌زیستی است و نباید در حریمش برج‌سازی صورت گیرد؛ دکتر برقعی، استاد دانشگاه شریف و عضو سابق ستاد محیط زیست شهرداری که این مسئله را با شکایاتی دنبال کرده است و از نفوذ فاضلاب به زیرزمین‌های برج‌های منطقه ۲۲ خبر دارد، معتقد است که بهتر است تا تعیین تکلیف و اجرای یک شبکه فاضلاب درست و استاندارد، از ساخت‌وساز در آن محدوده کلا خودداری شود. هم‌زمان عده‌ای از شهرسازان حرفه‌ای و گران‌قدرمان، ازجمله بهرام فیروصدری، گیتی اعتماد، احمد سعیدنیا و سهراب مشهودی که سال‌ها نمایندگان ما در تشکل‌های حرفه‌ای‌مان بوده‌اند، برای رسانیدن صدای باغ به گوش مسئولان دولت، شهرداری و شورا دست به کار شدند و برای نجات باغ گیاه‌شناسی تهران، فوراً نامه نوشتند و خواسته‌های مردم تهران و گروه‌های متخصص و دلسوز را برای توقف کار مطرح کردند؛ ۲۰۰ نفر از اعضای هیئت‌علمی ۵۶ دانشگاه ایران نیز در نامه‌ای به رئیس‌جمهور خواستار متوقف‌شدن پروژه بلندمرتبه‌سازی اطراف باغ گیاه‌شناسی ملی ایران شدند. نامه ایشان علاوه بر رئیس‌جمهور برای رئیس قوه قضائیه کشور، رئیس سازمان بازرسی کل کشور، وزیر کشور، وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، رئیس شورای شهر تهران و شهردار تهران نیز ارسال شد که بعد از پیگیری بسیار، نمایندگان‌ای از وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح در مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور و رئیس کمیسیون شهرسازی و معماری شورای شهر تهران و شهردار منطقه ۲۲ تهران از باغ گیاه‌شناسی ملی ایران دیدار کردند و سر تکان دادند و رفتند و امروز در جواب صدها استاد دانشگاه و دلسوزان محیط زیست، لودرها و کامیون‌ها ۲۴ ساعته‌کار می‌کنند و بعید نیست با این سرعت ویرانگرشان چند برج دیگر هم روی زمین بایری که روزی زیربنایت باغ گیاه‌شناسی این کشور بوده، ساخته شود... کجا هستند ناچیان؟

روان‌خوانی

وقتی نمی‌شود فراموش کرد

مریم‌رامی:
سرکوب جریان افکار ناخواسته امکان‌پذیر بوده و می‌تواند به افراد کمک کند تا با خاطرات سخت، کنار بیایند. یافته‌ها نشان می‌دهد مسدودکردن افکار ناخواسته باعث ایجاد اثرات بازگشتی می‌شود و دورنگه‌داشتن آنها را سخت‌تر می‌کند.

تصور بسیاری از مردم بر این بود که خاطرات سرکوب‌شده در ناخودگاه باقی می‌ماند و ممکن است آزادرونده باشند. به دنبال تأثیر سرکوب حافظه انتهاها ممکن است رنیش کم‌میسون شهرسازی و معماری روان‌شناسی تهران، پروژه‌ای شکل‌های شناخته‌شده‌ای از درمان، بازراه‌هایی را برای خاطرات ازبین‌بردن یک خاطره با راهنمایی بیماران به بازبینی مکرر و تشریح تجربیات دشوار ارائه می‌کنند. اما تحقیقات درباره «فراموشی فعال» که در آن افراد با استفاده از یادآوری‌های محیطی، خاطرات را مسدود می‌کنند، مستقیماً این عقیده دیرینه را به چالش می‌کشد. تصویربرداری و آزمایش‌های روان‌شناسی دیگر نشان می‌دهد که سرکوب حافظه انتهاها ممکن است بلکه سازگار بوده و احتمالاً از افراد در برابر اضطراب و افسردگی محافظت می‌کند. حتی ممکن است به پاکسازی ذهن از خاطرات مزاحم در عواقب تروما کمک کند و از اختلال استرس پس از سانحه (PTSD) جلوگیری کند. درحال‌حاضر شواهد کافی مبنی بر تأثیر سرکوب بر حافظه وجود دارد. حمایت از این ایده که مردم می‌توانند با موفقیت خاطرات را سرکوب کنند، به حدود ۲۰ سال پیش برمی‌گردد؛ زمانی که مایکل اندرسون، روان‌شناس شناختی، وظیفه «فکر/بدون فکر» را مطرح کرد. این کار شامل «سرکوب بازایی» یا سرکوب خاطراتی است که از طریق ارتباط با نشانه‌های محیطی ایجاد می‌شود. این منعکس‌کننده تجربه متداول مواجهه با یادآوری افکار ناخواسته و اجازه‌دادن به آنها یا کنارزدن آنهاست. وظیفه فکرکردن بدون فکر، سرکوب را ممکن می‌کند؛ زیرا استفاده از نشانه‌ها به‌منظور عدم یادآوری مستقیم

● بافت تاریخی یزد این روزها علاوه بر چالش‌هایی مانند نبود مدیریت گردشگری، وجود بناهای تاریخی مجهول‌المالک و کثیرالمالک و خطرات ناشی از آتش‌سوزی و رهاسازی فاضلاب با معضل حفظ و نگهداری نیز مواجه است. عکس:محمدسعود زارع، ایسنا

سرنوشت باغ گیاه‌شناسی در دست کیست؟

● عکس: فاطمه عسواد، فارس

اهمیت و کارکرد باغ‌های گیاه‌شناسی

باغ گیاه‌شناسی تهران یکی از تنها چهار باغ گیاه‌شناسی موجود در کشورمان است، درحالی‌که کشورهایی مانند پاکستان یا ترکیه با نصف مساحت ایران، هریک با ۱۰ باغ گیاه‌شناسی دارند و ایتالیا با ۱۱۳ و آلمان با ۱۰۹ باغ گیاه‌شناسی جاذب میلیون‌ها گردشگر به‌سوی خود هستند. دکتر حسین آخانی سال گذشته در گفت‌وگویی گفته بود: کارکردهای یک باغ گیاه‌شناسی بسیار زیاد است. آموزش شهروندی با رویکرد سلامت اجتماعی و توسعه پایدار، افزودن به سرانه فضای سبز در شهرها، انجام تحقیقات علمی برای فضای سبز سازگار با اقلیم هر منطقه، ارائه اطلاعات در رابطه با طبیعت به شهروندان مانند نام علمی گیاهان و رویشگاه و شرایط رویش آنها در سراسر دنیا، ایجاد محیط سالم و مناسب برای خانواده‌ها، کودکان و گردشگران، پژوهش و آموزش در زمینه گیاه‌شناسی، بوم‌شناسی، کشاورزی و آموزش حفاظت از طبیعت به دانش‌آموزان و دانشجویان، فراهم‌کردن محیط تعامل دانشگاهیان با شهروندان و ابفای نقش مستقیم علم در افزایش کیفیت زندگی شهروندان، ازجمله کارکردهای باغ‌های گیاه‌شناسی است. متأسفانه در باغ گیاه‌شناسی ملی ایران تا همین چند سال پیش به روی عموم بسته بود. این بدان معنی است که مردم ما گردش علمی در باغ‌های گیاه‌شناسی را در سنت خود ندارند، اگرچه این رفتار سریعاً قابل‌شایع‌شدن است. باغ‌های گیاه‌شناسی مهم‌ترین مراکز آموزش عموم به‌ویژه کودکان هستند و در شهر ۱۴ میلیونی ما این نوع باغ‌ها مسلماً پرطرفدار خواهند بود. خطری که اجرای پروژه‌های عظیم مسکونی در اطراف باغ‌های گیاه‌شناسی در ایران می‌تواند داشته باشد، عمدتاً به مسائل محیط‌زیستی مربوط می‌شود. مثلاً پایین‌رفتن سطح آب زیرزمینی به دلیل برداشت آب در بالادست باغ و همین‌طور از بین رفتن امکان ذخیره‌سازی آب برای باغ در زمین‌های بالادست یا افزایش وحشتناک آلودگی‌های مختلف مثل آلودگی آب‌وهوا و صدا که به‌منزله سوهان روح برای موجودات باغ عمل خواهند کرد. از همه مهم‌تر، آلودگی فاضلاب شهری که در بسیاری از مناطق مسکونی شهرهای کشورمان، هنوز بزرگ‌ترین معضل و تهدید به حساب می‌آید.

علم‌خوانی

چین دوباره درگیر کروناشد

هفته پیش بود که خبر رسید موارد مشکوکی به کرونا در چین دیده شده است و حتی یک نمایشگاه هنری به دلیل تست مثبت کرونای نگهبان تعطیل شد. حالا بی‌بی‌سی خبر داده است موارد روزانه ابتلا به ویروس کرونا در چین رکورد تازه‌ای ثبت کرد. به گفته وزارت بهداشت چین در آخر هفته گذشته بیش از ۳۱ هزار مورد ابتلا به ویروس کرونا گزارش شده که حدود ۲۷ هزار نفر از مبتلایان علائم بیماری «کووید۱۹» نداشتند. فرانسیس مانو که این گزارش را تهیه کرده، نوشته است: «با وجود اقدامات سخت‌گیرانه دولت چین برای ریشه‌کنی کووید، این کشور شاهد بالاترین آمار ابتلای روزانه به این ویروس از آغاز همه‌گیری تاکنون بوده است. شیوع گسترده بیماری از چندین شهر بزرگ ازجمله پکن، پایتخت و گوانگژو، مرکز عمده تجارتی در جنوب گزارش شده است. تعداد گزارش‌شده مبتلایان روزانه روز چهارشنبه، بیش از رقم حدود ۲۸ هزار مورد در اوج شیوع بیماری در آوریل است که به اعلام شرایط قرطینه و توقف فعالیت اقتصادی در شانگهای، بزرگ‌ترین شهر چین، منجر شد». این آمار در حالی منتشر شده که برقراری متناوب قرطینه‌های سخت‌گیرانه باعث بروز ناآرامی‌هایی بوده است. سیاست «کووید صفر» دولت چین برای ریشه‌کنی کامل بیماری در این کشور با ۱.۴ میلیارد جمعیت ضربات سنگینی را به اقتصاد و زندگی مردم عادی وارد کرده است

قاتل بروسلی پیدا شد

نزدیک به ۵۰ سال از مرگ بروس لی می‌گذرد. این بازیگر و نماد هنرهای رزمی به‌طور ناگهانی در ۲۰ جولای ۱۹۷۳ (۲۹ تیر ۱۳۵۲) در هنگ‌کنگ درگذشت و مقامات در آن زمان اعلام کردند علت آن آدم مغزی (تورم مغز) است، اما کمتر کسی باور کرد. در چند روز گذشته خبرگزاری‌های مختلف به استناد تحقیقی جدید دلیل اصلی مرگ او را گزارش داده‌اند. یک گروه از دانشمندان در مقاله تحقیقاتی جدیدی اعلام کردند که مرگ لی به دلیل «ناتوانی کلیه او در دفع آب اضافی» بوده است. این مطالعه که توسط گروهی از متخصصان کلیه در اسپانیا انجام شد، در نسخه دسامبر ۲۰۲۲ مجله Clinical Kidney Journal (ژورنال تخصصی پزشکی کلیه) منتشر شد. مرگ مشکوک و ناگهانی او تا به امروز در هاله‌ای از ابهام قرار داشته است. اما دانشمندان به‌تازگی با خلق یک فرضیه جدید، به علت مرگ بروسلی پی برده‌اند و به ۵۰ سال حدس و گمان پایان دادند. اما به راستی علت مرگ بروس لی چیست؟ نویسندگان این مقاله پزشکی می‌گویند بروس لی دارای «فاکتورهای خطر متعدد برای هیپوناترمی» بود، به این معنی که غلظت غیرطبیعی سدیم در خون فرد وجود داشت و به «دریافت مزمن مایعات» این بازیگر، استفاده از ماری‌جوانا (که تشنگی را افزایش می‌دهد) اشاره کرد و عوامل مستندی که ممکن است با عملکرد کلیه او تداخل داشته باشد، مانند داروهای تجویزی، مصرف الکل و سابقه آسیب به اندام. اگرچه او یک دارویی مصرف‌کننده نبود، استفاده کرد و اضطراب (مپروبامات و آسپرین) مصرف کرده بود. در واقع دانشمندان و پژوهشگران، اختلال عملکرد کبد را به عنوان دلیل مرگ بروس لی معرفی کرده‌اند. آنها می‌گویند مصرف زیاد آب باعث هیپوناترمی آدم مغزی (تورم مغزی) و منجر به اختلال در عملکرد کبد شده است. به گفته محققان، عدم توانایی دفع آب کافی می‌تواند عواقب مرگباری را به همراه داشته باشد و این پژوهش علمی نشان می‌دهد که علت مرگ بروس لی همین موضوع بوده است.

اولین فضاوردکم‌توان انتخاب شد

انتخاب:
اولین فضا‌نورد معلول جهان معرفی شد؛ جراح بریتانیایی آماده سفری شگفت‌انگیز می‌شود. «جان مک‌فال» که پای راست خود را در ۱۹ سالگی از دست داده است، اولین پارافضا‌نورد جهان خواهد بود که برای مأموریت فضایی جدید به منظور بررسی محل اقامت فضا‌نوردان دارای معلولیت انتخاب شده است. پس از تصادف و قطع عضو، مک‌فال دوباره دویدن را یاد گرفت و موفق شد تا مدال برنز دوی ۱۰۰ متر بازی‌های پارالمپیک سال ۲۰۰۸ را کسب کند. علاوه بر این، او چندین مدرک پزشکی گرفت و از سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۶ در سرویس سلامت ملی بریتانیا یک دکتر پایه بوده است. او در حال حاضر به عنوان یک متخصص تروما و ارتوپدی مشغول به کار است. آژانس فضایی در مارس سال ۲۰۲۱ برای افراد معلولی که می‌توانند تست‌های فیزیکی و روانی سخت‌گیرانه را پشت سر بگذارند، ام‌با به دلیل کمبود امکانات سخت‌افزاری محدوده شده‌اند، درخواست کرده بود.

✳️ **کارشناسی ارشد علوم شناختی - رسانه**